

VAKUUDELLISEN VARAINHANKINNAN SUOSIO KASVATTANUT PANKKIEN TASEIDEN SIDONNAISUUTTA

Sisällysluettelo

1 Sääntelyn tausta	2
2 Vaateen tarkoitus – varojen vakuussidonnaisuudesta aiheutuvat riskit.....	3
3 Miten vaade lasketaan?	5
4 Taseen sitoutuneisuuden kehitys Euroopassa ja Suomessa.....	6
5 Yhteenveto.....	13

1 Sääntelyn tausta

Vuonna 2007 puhjennut globaalinen finanssikriisi seurauksena globaalia rahoitussääntelyä on uudistettu tuntuvasti. Huhtikuussa 2009 annetussa G-20-ryhmän julkilausumassa kehoitettiin toteuttamaan kansainvälisesti yhdenmukaisia toimia, joiden tavoitteena olisi vahvistaa rahoitusmarkkinoiden läpinäkyvyyttä, vastuuvollisuutta sekä vakautta sääntelyn ja valvonnan keinoin.¹

Finanssikriisin aikana pankeilla oli puutteita etenkin likviditeettiriskin hallinnassa. Osalla pankeista ei ollut riittävästi likvidejä varoja pystyäköön vastaamaan varojen nostopyyntöihin (likviditeetin ulosvirtaukseen) taloudellisesti kireinä aikoina. Tämän lisäksi ne olivat liian riippuvaisia lyhyestä varainhankinnasta, joka tyrehtyi kriisiin alettua.

Kriisin seurauksena globaalilla tasolla sovittiin useista sääntelyä vahvistaneista toimenpiteistä, joilla on ollut tarkoitus lisätä rahoitusjärjestelmän vakautta sekä ennaltaehkäistä tulevien finanssikriisien syntyminen. Eräänä uudistuksena sovittiin, että oli tarpeen kehittää luottolaitoksille yksityiskohtainen vaatimus seurata ja raportoida taseen sitoutuneisuutta. Taseen sitoutuneisuuden raportoinnin tavoite on lisätä pankin varainhankinnan läpinäkyvyyttä sekä antaa tietoa mahdollisista kipupisteistä/heikkouksista/ongelmakohtista taloudellisten häiriöiden (stressikausien) aikana.² Raportointi pitää sisällään muun muassa julkistamisvaatimukset pankin varoista, taseen sitoutumisen lähteistä, saaduista ja annetuista vakuuksista, vapaana olevista varoista sekä kiinnitettyjen omaisuuserien maturiteeteista (liite 16)³. Tiedot laajentavat kuvaa pankin rahoitusrakenteesta.

Sääntelyä laadittaessa todettiin, että on tärkeää mitoittaa raportointivaatimukset siten, että ne kattavat kaikki taseen sitoutumisten muodot, myös ehdolliset sitoutumiset. Niillä pankeilla, joilla on merkittäviä taseen sitoutumisia, maksuvalmiuteen- ja vakavaraisuuteen voi kohdistua sitoutumisten vuoksi huomattava riski.

Nykyinen taseen sitoutuneisuuden (asset encumbrance) raportointi perustuu seuraaviin kansallisiin ja ylikansallisiin asetuksiin ja säädöksiin (luettelo ei ole tyhjentävä):

- [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen \(EU\) N:o 575/2013,](#)
- [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen \(EU\) N:o 2019/876](#)
- [Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2013/36/EU,](#)

---

¹ https://www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pdf/g20_040209.pdf

²

https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op261~d967b8f3e1.en.pdf?4252509e8ac372f985ecc24f614939fb&utm_source=European+Banking+Federation+newsletters+and+updates&utm_campaign=1793159f9f-EMAIL_CAMPAIGN_2018_04_25_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_088668d33b-1793159f9f-80169255&mc_cid=1793159f9f&mc_eid=c950665e40

³

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Reporting%20Frameworks/Reporting%20framework%203.0/3.0%20phase%202/972658/Reporting%20templates%20in%20other%20EU%20languages%20-%20corrigendum.zip

- [Komission täytäntöönpanoasetukseen \(EU \) 680/2014](#)
- [Komission täytäntöönpanoasetukseen \(EU\) 2015/79](#)
- [Finanssivalvonta määräykset ja ohjeet 5/2014](#)

Vaateen julkistamisvaatimukset

Taseen sitoutumisen seurannan tarkoitus on nimensä mukaisesti seurata sitä, miten suuri osa pankin taseen saamisista on korvamerkitty tiettyihin tarkoituksiin. EU:n vakavaraisuusasetuksessa todetaan, että valvontaviranomaisten on saatava ainakin yhteismääriä koskevia tietoja laitosten takaisinostosopimuksista, arvopaperilainauksesta sekä kaikenlaisien taseen sitoutumisten tasosta. Tällaiset tiedot olisi ilmoitettava toimivaltaisille viranomaisille. Kuten finanssikriisin aikana nähtiin, markkinakuri itsestään ei ollut riittävän tehokas keino ongelmien synnyn ehkäisemiseksi.

Markkinakurin tiukentamiseksi on ollut tarve asettaa tarkempia vaatimuksia vakuudellista rahoitusta koskevien tietojen julkistamiselle. Ensinnäkin se mahdollistaa sitoutuneisuuden yhdenmukaisen mittaamisen, jolloin valvontaviranomaiset ja markkinoilla toimijat voivat vertailla vakuudellisen rahoituksen tasoa sekä vakuudettomien velkojen ja tallettajien määrää eri pankeissa. Lisäksi se antaa valvontaviranomaisille mahdollisuuden arvioida pankkien kykyä hankkia rahoitusta eri stressiskenaarioissa.

Vakavaraisuusasetuksen hiljattain tapahtuneen päivityksen yhteydessä taseen sitoutumisen julkistamisvaatimukset muuttuivat. Taseen sitoutuneisuuden osalta raportoidaan jatkossa aiempaa tarkempaa tietoa sitoutuneisuuden kehityksestä sekä vaikutuksesta liiketoimintaan.⁴

2 Vaateen tarkoitus – varojen vakuussidonnaisuudesta aiheutuvat riskit

Viime vuosina taseen sidonnaisuus on ollut kasvava keskustelunaihe sääntelyviranomaisten sekä valvojen keskuudessa. Keskustelu on keskittynyt taseen sitoutuneisuuden tunnistamiseen sekä liiallisen taseen sitoutumisen aiheuttamien ongelmien analysointiin pankkikohtaisesti sekä koko järjestelmän tasolla. Täten pyritään selvittämään korkean taseen sidonnaisuuden vaikutuksia koko rahoitusjärjestelmään. Pankkien likviditeettikriiseihin liittyvät ongelmat korostavat tarvetta ymmärtää paremmin taseen sidonnaisuuden käyttäytymistä sekä seurauksia. Korkea taseen sidonnaisuuden taso voi johtaa ongelmiin, vaikka pankki olisikin hyvin pääomitettu.⁵

4

https://eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Draft%20Technical%20Standards/2020/ITS/ITS%20on%20institutions%E2%80%99%20public%20disclosures%20of%20the%20information%20referred%20to%20Titles%20I%20and%20III%20of%20Part%20Eight%20of%20Regulation%20%28EU%29%20No%20575/2013/Annexes/886530/Annex%20XXXV%20-%20Disclosure%20of%20encumbered%20and%20unencumbered%20assets.xlsx

5

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op261~d967b8f3e1.en.pdf?4252509e8ac372f985ecc24f614939fb>

Euroopan pankkivalvontaviranomainen (EBA) on määritellyt riskejä, joita taseen sitoutuneisuus saattaa aiheuttaa pankeille ja koko rahoitusmarkkinoille:⁶

- Kasvava rakenteellinen altistuminen vakuudettomille (unsecured) luotonantajille ja tallettajille.
- Kasvavat rahoitus- ja likviditeettirisikit sellaisilla pankeilla, joilla on sitoutunut tase. Eli on vähemmän varoja, jotka toimivat likviditeettipuskurina odottamattomia tulevia likviditeettitarpeita varten.
- Pankin likviditeettiprofiilin herkkyys vakuuksien markkinahinnoista kasvaa. Vakuuden arvon laskiessa on asetettava lisävakuuksia.
- Riski siitä, että taseen sitoutuneisuus pahenee stressitilanteen vaiheiden mukaan vahvistaen stressiä ja edellä mainittuja riskejä.

ESRB:n selvityksen mukaan stressitilanteessa heikomman luottoluokituksen pankeilla taseen sitoutuneisuus näyttää kasvavan selvästi enemmän kuin paremmin luokitelluilla laitoksilla.⁷

Näin ollen raportoinnissakin halutaan tarkastella stressitilanteiden mahdollisia vaikutuksia taseen sitoutuneisuuden asteeseen. Tätä seurataan raportointitaulukossa C (Contingent Asset Encumbrance).

Euroopan pankkiviranomainen määrittelee kaksi erilaista stressitilannetta, jotka raportoija saattaa kohdata.

- 30 prosentin lasku sitoutuneiden varojen markkina-arvossa. Markkina-arvon tippumiseen liittyvä tarkastelu tehdään sellaisille erille, joiden arvo voi alentua, esimerkiksi lainat, arvopaperit, jne.
- 10 prosentin lasku merkittävässä valuutoissa. Valuutta on määritelmän mukaan merkittävä ("*significant currency*"), kun laitoksen velat kyseisessä valuutassa ovat yhtä suuria tai ylittävät 5 % taseen määrästä. Tilanne tarkistetaan vuosineljänneksittäin taseen sitoutuneisuuden raportointia varten.

6

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Risk%20Assessment%20Reports/2021/1017618/Report%20on%20Asset%20Encumbrance.pdf

7

https://www.esrb.europa.eu/pub/pdf/recommendations/ESRB_2012_2.en.pdf?cbeeed3c2251d1ebf11e602e7f8bb121

3 Miten vaade lasketaan?

Taseen sitoutuneisuusaste eli sitoutuneiden varojen määrä suhteessa kokonaisvastuisiin lasketaan jakamalla sitoutuneet varat sekä saadut uudelleenkäytetyt vakuudet taseen varojen ja saatujen käyttämättömien vakuuksien yhteenlasketulla määrällä.⁸

Sääntely ei aseta vaateelle minimitasoa, mutta perinteisesti matalaa sitoutumisastetta on pidetty korkeaa parempana. Toisaalta asian voi nähdä niinkin, että korkea taseen sitoutumisaste kertoo siitä, että pankilla on paljon vakuuskelpoisia instrumentteja. Taseen korkea sitoutuneisuus voi viestiä pankin kyvystä hankkia edullista vakuudellista rahoitusta, mutta se voi toisaalta viestiä myös pankin rajallisista mahdollisuuksista hankkia uutta rahoitusta likviditeettitarpeidensa kattamiseksi. Varojen korkea sitoutuneisuus voi nostaa erityisesti pankkien vakuudettoman varainhankinnan kustannuksia.

Taseen sitoutuneisuudella tarkoitetaan lähtökohtaisesti niitä varoja, jotka on kiinnitetty. Omaisuuserä katsotaan kiinnitetyksi, jos se on pantattu tai jos sitä käytetään järjestelyssä, jonka tarkoituksena on suojata tai taata taloustoimi tai vähentää sen luottoriskiä, eikä omaisuuserä ole vapaasti nostettavissa kyseisestä taloustoimesta. Taseen sitoutuneisuuden keskeisiä lähteitä ovat esimerkiksi katettujen jvk-lainojen liikkeeseenlasku, johdannaisliiketoiminta, vakuudellinen keskuspankkirahoitus sekä takaisinostosopimukset.

Määritelmä ei perustu nimenomaiseen oikeudelliseen määritelmään, kuten omistusoikeuden siirtävä järjestely, vaan pikemminkin taloudellisiin periaatteisiin, koska eri maiden oikeudellisissa kehyksissä voi olla eroja. Määritelmä on kuitenkin läheisesti sidoksissa sopimusehtoihin.

EBA katsoo määritelmän kattavan selkeästi seuraavat sopimustyyppit (luettelo ei ole tyhjentävä)^{9,10}

- vakuudelliset rahoitustoimet, mukaan lukien takaisinostosopimukset, arvopapereiden lainaksianto ja muut vakuudellisen luotonannon muodot;
- erilaiset vakuussopimukset, esimerkiksi vakuudet, jotka maksetaan johdannaisransaktioiden markkina-arvoa vastaan;
- vakuudelliset rahoitustakaukset. Jos vakuuksien nostamiselle ei ole estettä, kuten vaatimus ennakkoluvan hankkimisesta takauksen käyttämättömälle osalle, vain käytetty määrä olisi allokoitava (suhteellisten osuuksien perusteella); selvitysjärjestelmiin, keskusvastapuoliin ja muihin infrastruktuurilaitoksiin sijoitetut

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0079&from=EN>

⁹

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Risk%20Assessment%20Reports/2021/1017618/Report%20on%20Asset%20Encumbrance.pdf

¹⁰

<https://www.eba.europa.eu/documents/10180/466544/ITS+on+Asset+Encumbrance+%28Annex+2%29%20rev1.doc/f11da165-3c1c-4d7b-8128-502906b78586>

vakuudet palvelun saannin ehtona. Tämä kattaa maksukyvyttömyysrahastot ja alkumarginaalit;

- keskuspankkien tarjoamat järjestelyt. Ennakkoon käyttöön asetettuja omaisuuseriä ei pitäisi katsoa kiinnitetyiksi, jos keskuspankki sallii sijoitettujen omaisuuserien nostamisen ilman ennakkolupaa. Kuten rahoitustakausten osalta, käyttämätön osa, ts. keskuspankin edellyttämän vähimmäismäärän ylittävä osa, olisi allokoitava suhteellisten osuuksien perusteella keskuspankkiin sijoitettujen omaisuuserien kesken;
- arvopaperistamisjärjestelyiden kohde-etuudet, jos rahoitusvaroja ei ole kirjattu pois laitoksen rahoitusvaroista. Omaisuuseriä, jotka ovat sisäisen arvopaperistamisen kohde-etuutena, ei katsota kiinnitetyiksi, jollei kyseisiä arvopapereita pantata tai jollei niitä anneta vakuudeksi millä tahansa tavalla transaktion suojaamiseksi;
- vakuussammioon sisältyvät omaisuuserät, joita käytetään katettujen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskuun. Omaisuuserät, jotka ovat katettujen joukkovelkakirjalainojen kohde-etuutena, katsotaan kiinnitetyiksi, lukuun ottamatta tiettyjä tilanteita, joissa laitos pitää hallussaan vastaavia katettuja joukkovelkakirjalainoja (laitoksen itsensä liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjalainat);
- yleisperiaatteena on, että käyttämättömiin järjestelyihin sijoitettavia varoja, jotka ovat vapaasti nostettavissa, ei pitäisi katsoa kiinnitetyiksi.

Sitoutunutta varaa ei voi laskea esimerkiksi maksuvalmiusvaatimuksen edellyttämään likviditeettireserviin¹¹. Likviditeettitarpeisiin varautumisen näkökulmasta pankkien varojen sitoutuneisuutta rajoitetaan määrällisellä limiitillä riskipolitiikassa. Likviditeettipotentialin kasvattamiseksi on pankin oleellista tunnistaa taseen saatavien kelpoisuus rahoituksen vakuutena ja kehittää valmiuksia saatavien käyttämiseksi rahoituksen vakuutena.

4 Taseen sitoutuneisuuden kehitys Euroopassa ja Suomessa

Taseen sitoutuneisuuden kehitys EU-maissa

Varojen vakuussidonnaisuus (asset encumbrance, AE) on kasvanut koko Euroopassa koronapandemian aikana. Varsinkin alkuvuoden 2020 aikana, kun pandemiaan sekä rahapoliittisiin että sääntelytoimenpiteisiin liittyi paljon epävarmuutta, pankit varautuivat tulevaan kehitykseen hankkimalla sekä vakuudellista markkinarahoitusta että keskuspankkirahoitusta, mikä kasvatti taseiden sitoutumista. Vuoden mittaan olosuhteiden selkiytyessä tarve ylimääräiselle varautumiselle pieneni.

Taseen sitoutuneisuus on perinteisesti ollut suurin maissa, joissa katetut joukkolainat ovat hallitseva rahoitusväline, eli Pohjoismaissa ja Saksassa. Nyt näiden joukossa on myös maita, jotka ovat käyttäneet keskuspankkirahoitusta laajemmin viime vuosina. EBA:n julkaisusta käy ilmi, että joukossa ovat mm. Italia ja Kreikka.

---

¹¹ https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2021/08/FA_16082021_Suomen_pankkisektorin_maksuvalmius_sailynyt_vahvana.pdf

Keskimääräinen taseen sidonnaisuus nousi EU-maissa vuoden 2020 lopulla korkeammalle tasolle kuin pandemiaa edeltäneellä ajalla. Eurooppalaisten pankkien taseen sidonnaisuutta kuvaava AE-suhdeluku oli vuoden 2020 lopussa keskimäärin 27,8 % (12/2019: 25 %) ¹²

Kuva 1 : Painotettu taseen sidonnaisuus maittain Q4 2020 (muutos vuodentakaiseen keltaisella = YoY % variation) ¹³

Taseen sitoutuneisuuden lähteissä näkyy kasvanut keskuspankkirahoituksen osuus. Keskuspankit tarjoavat rahoitusta pankeille vakuutta vastaan. Vakuutena käytetään varoja, jotka ovat keskuspankin vakuuspoolissa, sekä lainavakuuksia. ^{14 15 16} Euroopan

¹²

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Risk%20Assessment%20Reports/2021/1017618/Report%20on%20Asset%20Encumbrance.pdf

¹³

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Risk%20Assessment%20Reports/2021/1017618/Report%20on%20Asset%20Encumbrance.pdf

¹⁴ <https://www.eurojalous.fi/fi/2020/4/ei-luottoja-ilman-vakuuksia/>

¹⁵ <https://www.eurojalous.fi/fi/2020/4/lahihistorian-taloukriisit-mullistivat-suomen-pankin-toimintaa-rahoitusmarkkinoilla/>

¹⁶ <https://www.eurojalous.fi/fi/blogit/2021/kestavan-kehityksen-tavoitteet-huomioidaan-eurojarjestelman-vakuuskehikossa/>

keskuspankki (EKP) julkaisee vakuuskelpoisten arvopapereiden listan verkkosivullaan.¹⁷ Vakuuksille on määritelty samat kelpoisuusehdot koko euroalueella. Suomen Pankki ja muut keskuspankit arvostavat vakuudet EKP:n ohjeiden mukaisesti. Vakuuksiksi hyväksytään muiden euroalueen keskuspankkien tapaan koti- ja ulkomaisia arvopapereita sekä euroalueen yrityksille ja julkisyhteisöille myönnettyjä pankkilainoja.

Ensisijaisesti vakuudeksi käytetään pankkilainoja, koska ne eivät ole likviditeettireserviin luettavia eriä. Tämän jälkeen vakuuksien käytössä siirrytään arvopapereihin. Vakuudeksi pantattaviin arvopapereihin luetaan ensin likvideihin varoihin kelpaamattomat arvopaperit. Mikäli likvideihin varoihin kelpaamattomat arvopaperit eivät riitä kattamaan saadun keskuspankkirahoituksen määrää, sen jälkeen käytetään likvideihin varoihin kuuluvia arvopapereita alkaen heikoimman likvidiyden arvopapereista.

Eurooppalaispankkien varojen vakuussidonnaisuus nousi yleisesti alkuvuonna 2020, kun keskuspankkirahoituksen käyttö lisääntyi voimakkaasti. Kesäkuussa toteutettu TLTRO III.4 oli EKP:n historian suurin yksittäinen likviditeettioperaatio, johon osallistuneet 742 pankkia ottivat lainoja yhteensä 1 308 mrd. eurolla. Keskuspankkirahoituksen merkittävästi lisääntyneeseen kysyntään on osaltaan vaikuttanut se, että EKP muutti huhtikuun 2020 lopussa TLTRO-operaation ehtoja pankeille houkuttelevammiksi. Suomalaispankit osallistuivat myös yli 13 mrd. eurolla kesäkuun TLTRO-operaatioon.^{18 19}

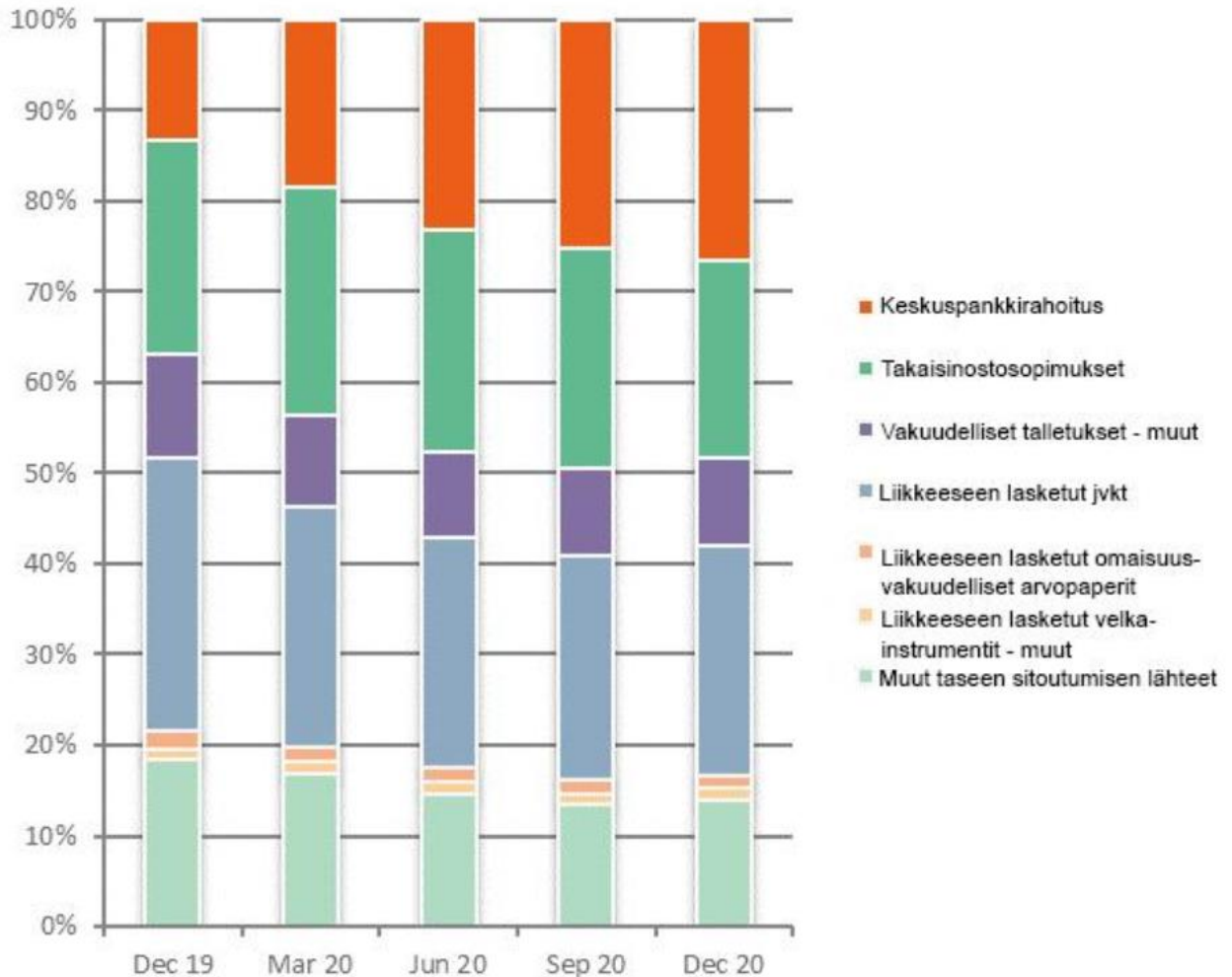
---

¹⁷ <https://www.ecb.europa.eu/paym/coll/assets/html/list-MID.en.html>

¹⁸ <https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/17585/Pankkisektori-Q2-2020.pdf?sequence=1>

¹⁹ <https://www.eurojatalous.fi/fi/2020/4/ennatysmaara-luottoja-suomalaisille-pankeille/>

Kuva 2 : Taseen sidonnaisuuden lähteet Q4 2020 (EU-maat)²⁰

Taseen sitoutuneisuuden kehitys Suomessa

Finanssivalvonnan mukaan Suomen pankkisektorin taseen sitoutuneisuus kasvoi koronapandemian alkuvaiheessa mutta pieneni vuoden 2020 viimeisellä neljänneksellä yhden prosenttiyksikön. Taseen sidonnaisuutta mittaava suhdeluku (Asset encumbrance - ratio) oli joulukuun lopussa 30 % (12/2019: 27 %), joka on hieman korkeampi kuin EU-alueella keskimäärin (12/2020: 27,8 %). Suurin yksittäinen selittäjä sitoutuneisuuden kasvulle on keskuspankkirahoituksen käytön lisääntyminen. Vaikka keskuspankkirahoituksen osuus varojen vakuussidonnaisuuden lähteenä on koronakriisin aikana kasvanut, suomalaispankkien varoja sitoutuu edelleen selvästi eniten katettujen joukkolainojen

²⁰

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Risk%20Analysis%20and%20Data/Risk%20Assessment%20Reports/2021/1017618/Report%20on%20Asset%20Encumbrance.pdf

vakuudeksi. Liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sitoutuu yhteensä 68 % sitoutuneista varoista. Johdannaisten osuus on 16 % ja keskuspankkirahoitukseen 11 %.²¹

Katettujen joukkolainojen avulla luottolaitosten on mahdollista toteuttaa varainhankintaa edullisemmin kuin vakuudettomalla markkinarahoituksella. Erityisesti vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen vakuudellisen ja vakuudettoman markkinarahoituksen välinen korkoero on leventynyt. Kehitys on johtanut siihen, että katetuista joukkolainoista on tullut yhä merkittävämpi varainhankintakanava erityisesti eurooppalaisille luottolaitoksille. Vaikka varainhankinta katetuilla joukkolainoilla on edullisempaa, lisää se toisaalta luottolaitosten taseiden sitoutuneisuutta katettuihin joukkolainoihin liittyvän vakuuselementin ja katepoolin täydentämiseen liittyvien velvoitteiden johdosta.

Kuva 3: Varainhankinnan riskilisät

Euroalueen pankkien varainhankinnan riskilisät (vakuudeton ja vakuudellinen)

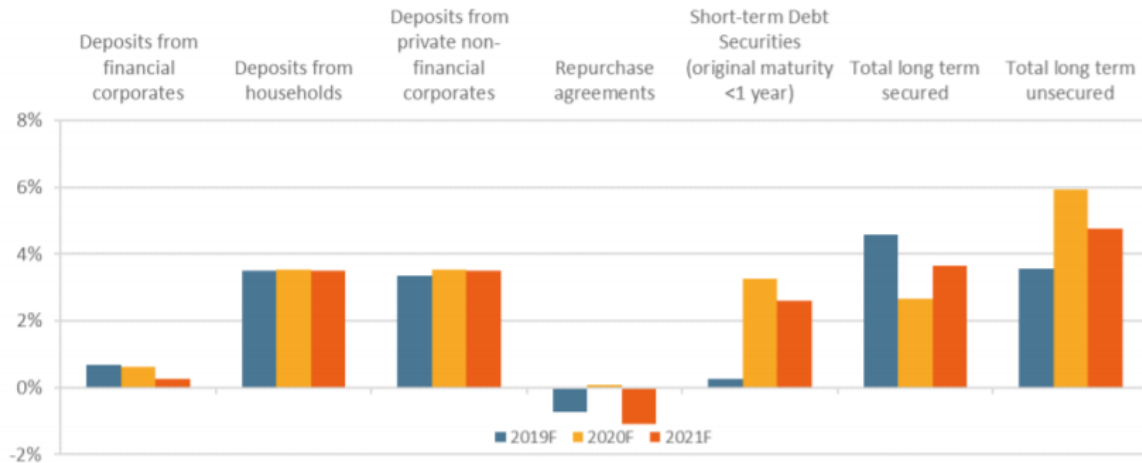

Ennen koronapandemiaa eurooppalaisten pankkien varainhankintasuunnitelmat indikoivat markkinaehtoisen vakuudettoman varainhankinnan kasvua.²² Pandemian vuoksi tämä ei kuitenkaan toteutunut. Varainhankinnan riskilisät nousivat koronapandemian alussa mutta ovat palanneet pandemiaa edeltäneelle tasolle.

²¹ [https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/17908/Pankkisektori-Q4-2020.pdf?sequence=1#:~:text=Suomalaisien%20pankkien%20likviditeetin%20riitt%C3%A4vyytt%C3%A4%2030,2020\)%20\(Kuvio%2011](https://helda.helsinki.fi/bof/bitstream/handle/123456789/17908/Pankkisektori-Q4-2020.pdf?sequence=1#:~:text=Suomalaisien%20pankkien%20likviditeetin%20riitt%C3%A4vyytt%C3%A4%2030,2020)%20(Kuvio%2011)

²² <https://www.eba.europa.eu/eu-banks-funding-plans-indicate-increased-appetite-for-market-based-funding-in-the-coming-years>

Kuva 4 : Ennustettu kasvu eri velkaluokissa

Lähde: EBA²³

Keskuspankkirahoituksen suosion kasvu selittyy EKP:n rahoitusohjelman suosiollisilla ehdoilla^{24,25}. Keskuspankkirahoituksen merkittävästi lisääntyneeseen kysyntään on osaltaan vaikuttanut se, että EKP muutti huhtikuun 2020 lopussa TLTRO-operaation ehtoja pankeille houkuttelevammiksi. Suomalaispankit osallistuivat myös yli 13 mrd. eurolla kesäkuun TLTRO-operaatioon. Pidempiaikaiset kohdennetut rahoitusoperaatiot (ns. TLTRO-operaatiot), joiden kautta pankit ovat voineet hankkia keskuspankkirahaa vakuuksia vastaan ja siten vahvistaa käytettävissä olevaa ns. pysyvää rahoitustaan, ovat kuuluneet EKP:n rahapolitiikan työkalupakkiin jo usean vuoden ajan. Niiden tavoitteena on kannustaa pankkeja luotonannon lisäämiseen yksityiselle sektorille ja vahvistaa pankkien likviditeettiasemaa. Suomen Pankki hyväksyy operaatioiden vakuuksiksi muiden euroalueen keskuspankkien tapaan koti- ja ulkomaisia arvopapereita sekä euroalueen yrityksille ja julkisyhteisöille myönnettyjä pankkilainoja.

TLTRO:t ovat pankeille ennustettavaa, vakaata ja luotettavaa rahoitusta. Kaikki keskuspankkirahoitus on kuitenkin vakuudellista rahoitusta, eli pankki joutuu asettamaan keskuspankin hyväksymiä vakuuksia rahoituksen määrän verran keskuspankkiin. Vakuuskelpoisen vakuuskannan puuttuminen voi siis rajoittaa rahoitusjärjestelyihin osallistumista.

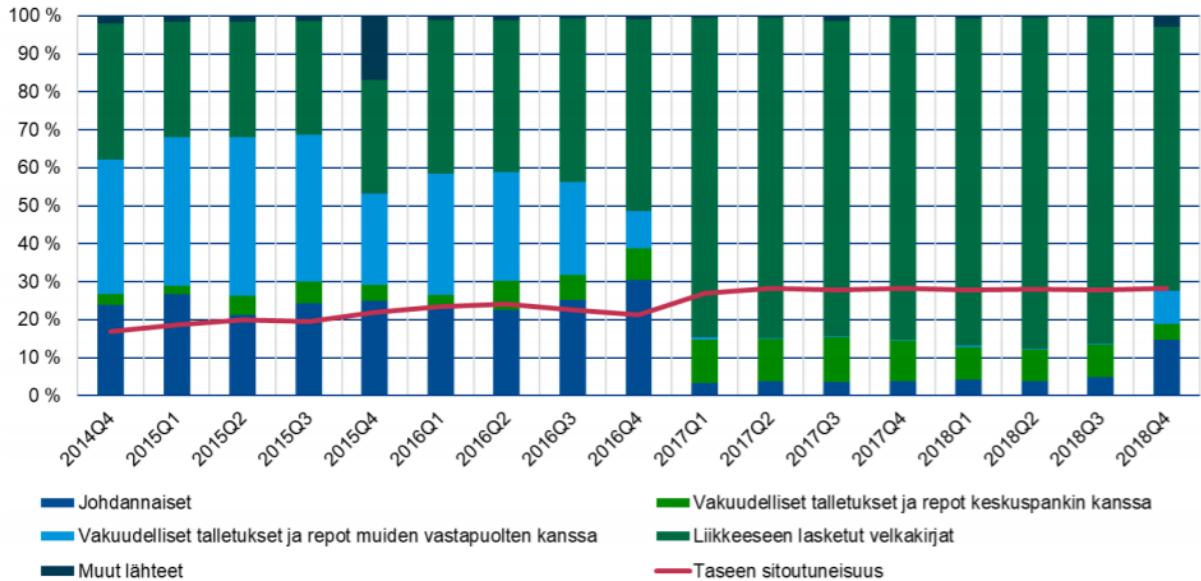
Keskuspankkirahoituksen suosion kasvu näkyy selvästi historiaa tarkastelemalla (kuvio 5 & 6).

²³ <https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/2908903/6aff00ca-2481-4013-9f7e-e18e198fa3da/EBA%202019%20Report%20on%20Funding%20Plans.pdf>

²⁴ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omo/tltro/html/index.en.html>

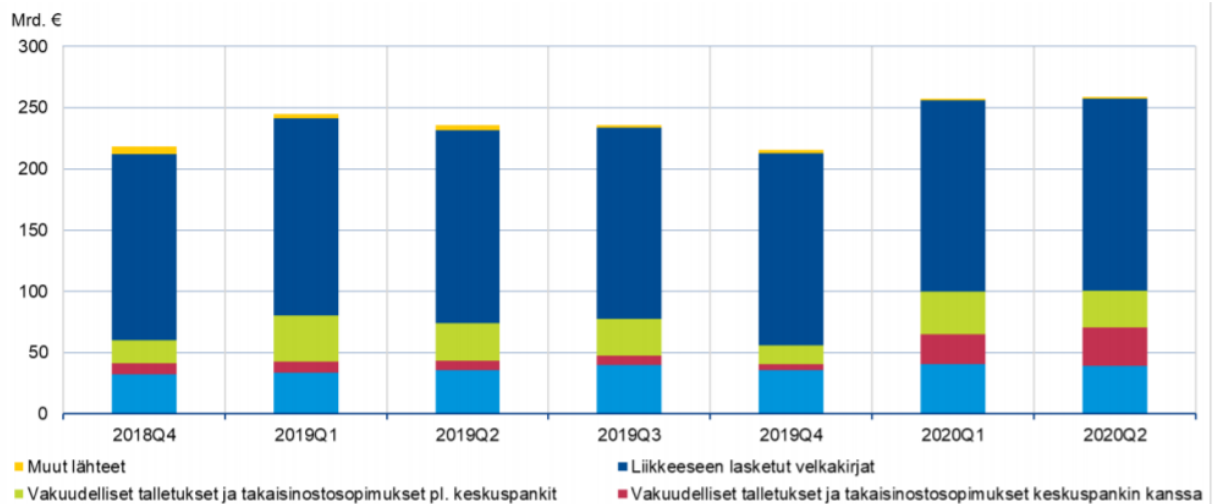
²⁵ <https://www.kaupparehti.fi/uutiset/pankit-saavat-ekplta-lainarahaa-reippaalla-miinuskorolla-mitalotrus-tekee-pankin-tulosriville/143f5bbf-0b8c-41d0-85ac-519ad1a79ddf>

Kuva 5: Taseen sidonnaisuuden kehitys Suomessa

Lähde: Finanssivalvonta

Kuva 6: Taseen sidonnaisuuden kehitys Suomessa

Lähde: Finanssivalvonta

Suomalaisten pankkien varainhankinnan riskejä arvioitaessa on syytä painottaa, että suomalaisilla pankeilla on laajasti kansainväliset luottoluokitukset sekä pääsy kansainvälisille varainhankintamarkkinoille. Tämä luonnollisesti monipuolistaa varainhankintaa. Pankkien varainhankinnan monipuolisuudesta ja sen kannusteista on jatkossakin syytä pitää huolta, sillä kuten finanssikriisissä 2008-2009 nähtiin, myös vakavaraisia pankkeja joutui vaikeuksiin varainhankinnan perustuttua liiaksi lyhytaikaiseen markkinarahoitukseen.

Lainsäädäntöhankkeista ajankohtaisena esimerkkinä mainittakoon katettujen joukkovelkakirjojen sääntely, joka on muuttumassa. Marraskuussa 2019 voimaan astunut EU-direktiivi on tarkoitus tuoda osaksi kotimaista lainsäädäntöä vuoden 2022 aikana.²⁶ Alan toimijoiden mielestä on tärkeää säilyttää tasapuoliset mahdollisuudet sekä pienille että suurille pankeille olla mukana katettujen joukkolainojen markkinoilla, lisäämättä liikaa sääntelystä aiheutuvia kustannuksia. Tämä lisää monimuotoisuutta ja elinvoimaisuutta koko alalla. Katetut joukkolainat tuovat vakautta pankkisektorille edullisena varainhankintakanavana sekä keskuspankkivakuuskelpoisena instrumenttina. Tämä mahdollistaa osaltaan esimerkiksi edullisten asuntolainojen tarjoamisen kotitalouksille.

Lisäksi kestävyysasiat tulevat korostumaan tulevaisuuden sääntelyssä. Euroopan pankkivalvontaviranomaisella on mandaatti komissiolta laatia raportti marraskuuhun 2021 mennessä siitä, miten arvopaperistamisasetuksessa (Regulation on simple, transparent and standardised securitisation, 2017/2402) tulisi huomioida kestävyysasiat ja kestävyysliittävien tietojen esittäminen.

Hyvän rahoitusaseman ylläpitämiselle ja taseen sitoutumisen seurannalle on siten myös taloudellinen kannustin. Oikeasuhtainen varautuminen sekä riittävät likvidit reservit auttavat alentamaan varainhankinnan kustannuksia, kun varainhankintaa voi suunnitella tarpeiden mukaan.

Sääntely kannustaakin pankkeja käyttämään vakaita ja pitkäaikaisia rahoituslähteitä. Esimerkiksi sitovaksi muuttunut ns. pysyvän varainhankinnan vaade kannustaa pankkeja kasvattamaan varainhankintansa keskimaturiteettia, millä voi olla taseen sitoutumista kasvattava vaikutus.²⁷

Keskuspankkirahoituksen osuutta arvioidessa on mielenkiintoista nähdä, millaiseksi keskuspankin ja markkinoiden rooli pankkien varainhankinnassa muodostuu tulevaisuudessa. Keskuspankkien kasvanut rooli näkyy jo nyt selvästi, mutta nähtäväksi jää, tuleeko keskuspankin rooli kasvamaan entisestään.

Tuore Euroopan pankkiviranomaisen (EPV) selvitys osoittaa, että pankkien aikeissa on palata pandemiaa edeltäneisiin varainhankintasuunnitelmiin²⁸. Aika näyttää, toteutuvatko nämä suunnitelmat tällä kertaa.

5 Yhteenveto

Koronapandemian aikana Suomen pankkisektorin taseiden sitoutuneisuus on kasvanut muun muassa keskuspankin TLTRO-operaatioihin osallistumisen kautta.

---

²⁶ <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=fc7d0860-0058-44d7-a431-1518505b74f1>

²⁷ https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2021/06/FA_14062021-Raportti_Vakaat_rahituslahteet.pdf

²⁸ <https://www.eba.europa.eu/eba%E2%80%99s-study-shows-eu-banks%E2%80%99-funding-plans-are-poised-gradually-return-pre-pandemic-funding>

Varsinkin alkuvuoden 2020 aikana, kun pandemiaan sekä rahapoliittisiin että sääntelytoimenpiteisiin liittyi paljon epävarmuutta, pankit varautuivat tulevaan kehitykseen hankkimalla sekä vakuudellista markkinarahoitusta että keskuspankkirahoitusta käyttämällä vakuuksia, mikä kasvatti taseiden sitoutumista. Vuoden mittaan olosuhteiden selkiytyessä tarve ylimääräiselle varautumiselle pieneni. Pankkien likviditeetti- ja rahoitusasemat Suomessa, kuten myös muualla Euroopassa, ovatkin säilyneet hyvinä koronapandemian aikana.²⁹ Monipuoliset ja toimivat rahoituskanavat voidaan nähdä tässäkin tilanteessa työkaluina yllättäviin tilanteisiin.

Liite 1

Annex I: The asset encumbrance ratio

The core metric applied in this report is the asset encumbrance ratio. The metric used as a basis for all analyses (unless stated otherwise) is the asset encumbrance ratio as defined in Commission Implementing Regulation (EU) No 2015/79⁸. The asset encumbrance ratio is defined as an institution's stock of encumbered assets and collateral received and reused, over total assets and collateral received:

$$AE\% = \frac{\text{Total encumbered assets} + \text{Total collateral received and reused}}{\text{Total assets} + \text{Total collateral received available for encumbrance}}$$

---

²⁹ https://www.finanssiala.fi/wp-content/uploads/2021/08/FA_16082021_Suomen_pankkisektorin_maksuvalmius_sailynyt_vahvana.pdf

Finanssiala ry
Itämerenkatu 11-13
00180 Helsinki
www.finanssiala.fi

